

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE

2026-06-15

Ärendenummer
NV-25-040369

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivning av förslag till hanteringsåtgärder mot jätteleka,
jättebalsamin, parkslide, jätteslide och hybridslide

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och hanteringsprogrammets syfte.....	4
2.	Undersökning av betydande miljöpåverkan.....	5
3.	Syfte och avgränsning för miljöbedömningen	5
3.1.	Syfte	5
3.2.	Avgränsning	5
3.2.1.	Geografisk	5
3.2.2.	Tidsmässig	5
3.2.3.	Omfattning	5
3.3.	Koppling till relevanta miljömål	5
3.4.	Miljöbedömningens tillvägagångssätt.....	6
4.	Beskrivning av förslaget om hanteringsåtgärder och hanteringsprogram för jätteleka, jättebalsamin, parkslide, jätteslide och hybridslide.....	6
5.	Samråd	7
6.	Alternativ	7
6.1.	Nollalternativ	7
6.2.	Jämförelsealternativ	7
7.	Nulägesförhållande	8
8.	Anpassning under processen	8
9.	Miljöeffekter och konsekvenser.....	8
9.1.	Jord och mark.....	8
9.2.	Vatten	9
9.3.	Landskap	9
9.4.	Biologisk mångfald samt skyddade djur- och växtarter.....	9
9.5.	Befolkning och människors hälsa	10
9.6.	Bebyggelse	10
9.7.	Kulturmiljö.....	11
9.8.	Hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt och annan hushållning med material, råvaror och energi	11
10.	Kumulativa effekter	11
11.	Samlad bedömning av alternativen	12
11.1.	Samlad miljöbedömning av alternativen.....	12
11.2.	Miljömålsuppfyllelse	13
12.	Förslag till ytterligare åtgärder och anpassning	13
13.	Uppföljning	13

Sammanfattning

Hanteringsprogrammen syftar till att minska spridningen och de negativa effekterna av jätteloka, jättebalsamin, parkslide, jätteslide och hybridslide genom bindande föreskrifter, vägledning i hanteringsprogram och länsvisa åtgärdsplaner. Målet är att skydda biologisk mångfald, människors hälsa och samtidigt beakta samhällsekonomiska värden.

Huvudalternativet är att införa juridiskt bindande föreskrifter om hanteringsåtgärder samt vägledning om dessa i hanteringsprogram. Detta jämförs med ett nollalternativ där inga föreskrifter eller hanteringsprogram tas fram och ett jämförelsealternativ där åtgärder endast redovisas i vägledning.

Förslaget bedöms medföra övervägande positiva effekter på biologisk mångfald, skyddade arter, kulturmiljöer, människors hälsa och bebyggelse genom minskad spridning av de invasiva främmande arterna. Negativa effekter kan uppstå till följd av själva bekämpningsåtgärderna, exempelvis markstörningar, grumling av vatten och risker kring användningen av kemiska bekämpningsmedel.

Den främsta målkonflikten är mellan behovet av effektiva bekämpningsmetoder och risken för negativ miljöpåverkan från exempelvis kemiska bekämpningsmedel. Samtidigt finns tydliga synergier mellan bevarande av biologisk mångfald, kulturmiljö, friluftsliv och människors hälsa.

Hanteringsprogrammen bedöms ge övervägande positiva miljöeffekter jämfört med både nollalternativet och jämförelsealternativet. De negativa effekterna är i huvudsak begränsade och bedöms kunna hanteras genom vägledning och försiktighetsåtgärder, medan nyttan för biologisk mångfald och andra samhällsintressen är betydande.

1. Bakgrund och hanteringsprogrammets syfte

Jätteloka (*Heracleum mantegazzianum*) och jättébalsamin (*Impatiens glandulifera*) är sedan den 2 augusti 2017 upptagna på EU:s förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Sedan den 7 augusti 2025 finns även parkslide (*Reynoutria japonica*), jätteslide (*Reynoutria sachalinensis*) och hybridslide (*Reynoutria x bohemica*) upptagna på förteckningen. Växterna omfattas därmed av reglerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (EU-förordningen). Det innebär bland annat att det är förbjudet att importera, hålla, transportera, sälja, odla och släppa ut arterna i miljön.

Arterna bedöms ha stor spridning i Sverige, det vill säga att arternas population har passerat etableringsskedet. Det innebär att en population är livskraftig och har spridit sig och koloniserat en stor andel av det potentiella utbredningsområde där arten kan överleva och reproducera sig¹. För sådana landlevande arter ska Naturvårdsverket utreda vilka hanteringsåtgärder som krävs och redovisa dessa i ett hanteringsprogram enligt 4 kap. 7–8 §§ förordningen (2026:311) om invasiva främmande arter (den nationella förordningen). Naturvårdsverket får även meddela föreskrifter om hanteringsområden och hanteringsåtgärder enligt 6 kap. 12 § i den nationella förordningen.

Naturvårdsverket har valt att ta fram föreskrifter om hanteringsåtgärder och i samband med det även redovisa de aktuella åtgärderna i ett hanteringsprogram för respektive art. I programmen kommer vägledning finnas om hur föreskrifterna ska tillämpas.

Hanteringsåtgärderna ska bestå av dödliga eller icke-dödliga fysiska, kemiska eller biologiska åtgärder för utrotning, populationsbegränsning eller inneslutning av en population av en invasiv främmande art (artikel 19.2 i EU-förordningen).

Hanteringsåtgärder ska enligt artikel 19.1 i EU-förordningen syfta till att minimera effekterna till följd av invasiva främmande arter på:

- biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster, och
- människors hälsa och ekonomin (i förekommande fall).

I förlängningen syftar hanteringsåtgärderna till att uppnå en långsiktig hantering av arterna där åtgärder kan genomföras på prioriterade platser där särskild risk för skada förekommer, samt att på lång sikt minska arternas utbredning i landet.

Allmänhetens deltagande i processen för framtagande av hanteringsåtgärder beskrivs i artikel 26 i EU-förordningen. Allmänheten ska på ett tidigt stadium ges faktisk möjlighet till deltagande i förberedande, ändringar eller översyn, med hjälp av de närmare bestämmelser som medlemsstaterna redan fastställt i enlighet med artikel 2.3 andra stycket i direktiv 2003/35/EG. Detta direktiv är genomfört i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i 6 kapitlet miljöbalken.

Hanteringsåtgärder och hanteringsprogram hör samman och kallas därför häfter samlat för ”hanteringsprogram”.

¹ Artikel 3.16 EU-förordningen.

2. Undersökning av betydande miljöpåverkan

Naturvårdsverket har bedömt att hanteringsprogrammen för jätteloka, jättebalsamin, parkslide, jätteslide och hybridslide är sådana program som avses i 6 kap. 3 § miljöbalken och ska antas medföra betydande miljöpåverkan enligt 2 § 1 miljöbedömningsförordningen (2017:966). Därför genomförs en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. 3 § miljöbalken och en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. 11–12 §§ miljöbalken tas fram för att analysera vilka positiva och negativa miljöeffekter som potentiellt uppstår till följd av hanteringsprogrammen.

3. Syfte och avgränsning för miljöbedömningen

3.1. Syfte

Syftet med en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planer och program så att en hållbar utveckling främjas². För de aktuella hanteringsprogrammen görs det genom att jämföra olika alternativ för hur reglerna om hanteringsåtgärderna utformas utifrån miljöhänsyn, bedöma de indirekta och direkta effekter som åtgärderna kan få på miljön samt att ge allmänheten och berörda myndigheter möjlighet att påverka programmen.

3.2. Avgränsning

3.2.1. Geografisk

Miljökonsekvensbeskrivningen omfattar endast de hanteringsområden som framgår av föreskrifterna och inom vilket hanteringsåtgärder ska vidtas. Hanteringsområdena skiljer sig geografiskt för respektive art baserat på arternas totala utbredning respektive län.

3.2.2. Tidsmässig

Konsekvenserna av planen beskrivs utifrån ett relativt långt perspektiv. För åtgärderna finns inga tidsatta mål utan åtgärder ska utföras tills vidare till dess att föreskrifterna ändras eller bestånden har utrotats. Länsstyrelserna kommer att ta fram åtgärdsplaner som förtydligar hur arbetet med hanteringsåtgärder ska prioriteras och utföras i respektive län. I planerna kan tidsatta mål sättas upp. Åtgärdsplanerna ska ses över och uppdateras vid behov.

3.2.3. Omfattning

Med hänsyn till hanteringsprogrammets karaktär kommer beskrivningen av miljöpåverkan göras på en övergripande nivå och samlad för arterna.

För att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningen till de miljöaspekter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan har ett avgränsningssamråd genomförts.

Samtliga miljöaspekter i 6 kap. 2 § miljöbalken kommer bedömas med undantag för luftkvalitet och klimatpåverkan som i avgränsningssamrådet bedömdes ha ingen eller liten påverkan.

3.3. Koppling till relevanta miljömål

Flera av de svenska miljömålen påverkas av hanteringsprogrammen men i huvudsak målet ”Ett rikt växt- och djurliv”.

² 6 kap. 1 § andra stycket miljöbalken.

3.4. Miljöbedömningens tillvägagångssätt

Inom ramen för miljöbedömningsprocessen tas en miljökonsekvensbeskrivning fram. Den utgör underlag för hanteringsprogrammen bl.a. avseende hanteringsåtgärdernas förutsättningar att bidra till att uppnå miljömålen. I miljökonsekvensbeskrivningen identifieras, beskrivs och bedöms den betydande miljöpåverkan, både positiv och negativ, som genomförandet av hanteringsprogrammen kan antas medföra.

Naturvårdsverket har samrått om omfattningen och detaljeringsgraden i miljökonsekvensbeskrivningen (avgränsningssamråd) med de länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmen (6 kap. 9 § 1 och 6 kap. 10 § miljöbalken). Inkomna svar har sammanställts i bilagan 1 och beaktats i den fortsatta miljöbedömningen.

Under arbetet har synpunkter även inhämtats från en för ändamålet sammansatt referensgrupp bestående av deltagare från fem länsstyrelser. De har särskilt fått lämna synpunkter avseende utformningen av föreskrifter om hanteringsåtgärder.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska, tillsammans med förslaget till hanteringsprogram, göras tillgängliga för allmänheten och de kommuner och myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda (6 kap. 15 § miljöbalken). Eftersom det är Naturvårdsverkets föreskrifter om hanteringsåtgärder som ligger till grund för hanteringsprogrammen kommer dessa inkluderas i samrådet. Remissförfarande för miljökonsekvensbeskrivning och föreskrifter till berörda myndigheter kommer därmed göras samlat. En konsekvensutredning har tagits fram avseende föreskrifterna enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar och omfattas också av remissförfarandet. Naturvårdsverket kommer därefter beakta inkomna synpunkter innan föreskrifterna om hanteringsåtgärderna beslutas.

4. Beskrivning av förslaget om hanteringsåtgärder och hanteringsprogram för jätteloka, jättebalsamin, parkslide, jätteslide och hybridslide

Syftet med hanteringsprogrammen för jätteloka, jättebalsamin, parkslide, jätteslida och hybridslide är att:

- Föreskriva om strategiska och kostnadseffektiva hanteringsåtgärder som medför att effekterna, av de aktuella arterna med stor spridning, på biologisk mångfald, människors hälsa och ekonomi (i förekommande fall) begränsas genom effektiv bekämpning.
- Redovisa vilka hanteringsåtgärder som gäller för de aktuella arterna och var i landet sådana åtgärder ska vidtas.
- Tydliggöra att hanteringsåtgärder ska vidtas av var och en.
- Förtydliga länsstyrelsens arbete och roll med hanteringsåtgärder genom åtgärdsplaner och beslutsmandat.

För att uppnå syftet tar Naturvårdsverket, som beskrivits ovan, fram föreskrifter om hanteringsåtgärder enligt 6 kap. 12 § i den nationella förordningen. Så som förslaget ser ut i skrivande stund kommer hanteringsåtgärder för utrotning, populationsbegränsning och inneslutning gälla för alla de aktuella arterna och bli tillämpliga inom utpekade hanteringsområden. Sådana åtgärder ska vidtas av var och en. Länsstyrelsen ska ta fram åtgärdsplaner för sitt län där hanteringsåtgärderna prioriteras och förtydligas utifrån lokala förutsättningar. Dessutom innefattar föreskrifterna förtydligande om när länsstyrelsen kan fatta

beslut om hanteringsåtgärder i enskilda fall samt föreskrifternas förhållande till tillsyn. Föreskrifterna kommer att sammanfattas i ett hanteringsprogram för respektive art och innehålla närmare vägledning om tillämpningen. För en mer utförlig beskrivning av förslaget, se föreskrifter och konsekvensutredning.

Hanteringsprogrammen kan möjligen ha bäring på andra planer men framför allt kommer de länsvisa åtgärdsplanerna potentiellt interagera med andra regionala och kommunala planer, till exempel översiktsplaner och tillsynsplaner. Naturvårdsverket bedömer att det är fördelaktigt om åtgärdsplanerna samspelar i så stor utsträckning som möjligt med befintliga planer så att åtgärder kan samordnas.

5. Samråd

Miljökonsekvensbeskrivningen skickas på externremiss tillsammans med föreskriftsförslaget och konsekvensutredning till Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och myndigheter samt tillgängliggörs på Naturvårdsverkets webbsida där allmänheten och andra intressenter har möjlighet att lämna synpunkter.

6. Alternativ

6.1. Nollalternativ

Att inte ta fram hanteringsprogram skulle innebära att det saknas en nationell inriktning mot arter med stor spridning. De aktuella arterna skulle då inte kunna hanteras enligt artikel 19 i EU-förordningen. Tillgängliga åtgärder mot arterna skulle i stället bestå av utrotningsåtgärder, trots att arterna har stor spridning och inte bedöms som möjliga att utrota, samt genom tillsyn av förbuden i artikel 7.1 EU-förordningen. Avsaknaden av effektiva och proportionerliga hanteringsåtgärder mot arter med stor spridning skulle innebära att arterna riskerar att sprida sig och orsaka skada, vilket utgör ett hot mot biologisk mångfald och potentiellt även negativa effekter på människors hälsa och ekonomin.

Det skulle även innebära att Naturvårdsverket inte uppfyller sin skyldighet att identifiera, utreda och redovisa vilka hanteringsåtgärder som ska gälla för en art. Det i sin tur skulle begränsa länsstyrelsens möjlighet att fullfölja sin uppgift att besluta om och vidta hanteringsåtgärder i den utsträckning som följer av hanteringsprogram och föreskrifter.

6.2. Jämförelsealternativ

Ett alternativ är att hanteringsåtgärder enbart redovisas genom vägledning i hanteringsprogrammen och att åtgärderna därmed inte regleras i föreskrifter. Nackdelen med en sådan lösning är att hanteringsåtgärderna inte blir juridiskt bindande och det blir då svårare att ställa krav på att vidta hanteringsåtgärder, inte minst i samband med tillsyn. Det skulle även vara otydligt vilka krav som gäller och tillämpningen av hanteringsåtgärderna skulle variera. Det finns då även risk att hanteringsåtgärder inte vidtas i lika stor utsträckning som med reglering i föreskrifter och att arterna fortsätter att sprida sig.

Att i stället reglera hanteringsåtgärder i föreskrifter bidrar till både rättssäkerhet och förutsägbarhet. Därför har Naturvårdsverket kommit fram till att hanteringsåtgärderna bör regleras i föreskrifter för att det ska bli tydligt vad som gäller för var och en samt för länsstyrelsen. Föreskrifterna behöver emellertid kompletteras med vägledning, bl.a. avseende metoder.

7. Nulägesförhållande

I dagsläget finns det inte några hanteringsprogram för landlevande invasiva främmande arter av unionsbetydelse och en prioritering av hanteringsåtgärder finns därmed inte heller. I stället gäller krav på fullständig och permanent utrotning men som i praktiken är svårt att leva upp till på grund av att arterna har stor spridning och är svåra att utrota.

Jätteleka, jättebalsamin, parkslide, jätteslide och hybridslide utgör tillsammans och var för sig ett hot mot biologisk mångfald, människors hälsa och ekonomin på olika sätt. Jätteleka har en frätande växtsav som kan orsaka allvarliga hälsoproblem vid kontakt. Jättebalsamin kan orsaka erosion till följd av att dess svaga rotsystem kan blottlägga jord efter att annan vegetation har försvunnit. Parkslide orsakar stora problem i samband med exploatering till följd av att risken att sprida växten är stor om verktyg och jordmassor hanteras felaktigt samt riskerar att skada konstruktioner då dess rötter kan tränga in i ledningar eller liknande. Samtliga arter tränger undan andra arter och minskar den biologiska mångfalden både lokalt och på en ekosystemsnivå. I de fall de invasiva främmande arterna etableras i skyddad natur eller i områden med hotade arter finns risk att den negativa effekten på biologisk mångfald blir särskilt betydande.

8. Anpassning under processen

Förslag till föreskrifter om hanteringsåtgärder har anpassat och justerats under arbetets gång för att bli proportionerligt och kostnadseffektiv. Dessa överväganden beskrivs närmare i konsekvensutredning till föreskrifterna.

[Fylls på efter inspel från externremissen, avseende miljöaspekterna]

9. Miljöeffekter och konsekvenser

För samtliga miljöeffekter som redogörs för nedan gäller att förslaget till hanteringsprogram kan komma att öka antalet åtgärder mot de aktuella arterna jämfört med dagsläget. Hanteringsåtgärder har dock ett annat syfte än nu gällande krav på utrotningsåtgärder. Det betyder att åtgärder som vidtas till följd av programmen ofta kommer vara mindre omfattande men pågå över en längre tid. Fler utförda åtgärder mot invasiva främmande arter innebär övervägande positiva effekter för biologisk mångfald och möjligheten att nå miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv”.

9.1. Jord och mark

Åtgärder till följd av programmen kan påverka jordförhållanden som en effekt av att invasiva främmande arter tas bort. Det kan ske genom att naturlig flora återskapar markförhållanden eller att invasiva främmande arters påverkan minskar, till exempel avseende jättebalsamin som kan bidra till ökad erosion. Därutöver kan åtgärder i sig orsaka tillfällig skada genom exempelvis grävning eller felaktig användning av bekämpningsmedel. En avsaknad av åtgärder skulle dock medföra fler negativa effekter av de etablerade invasiva främmande arterna än för åtgärder som faktiskt vidtas.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder vilket i förlängningen kan medföra svårigheter i tillsynen. Båda alternativen

riskerar därför att bidra till en ökad miljöbelastning och begränsa förutsättningarna att uppnå miljömålet.

9.2. Vatten

Åtgärder som genomförs till följd av programmen kan riskera att orsaka viss skada på vatten om kemiska bekämpningsmedel används felaktigt eller i stor omfattning. Även åtgärder i eller i anslutning till vatten kan orsaka kortsiktig grumling vilket kan vara problematiskt för vissa arter. Samtidigt kan avlägsnandet av de invasiva arterna återställa hydrologin i områden där de har bildat stora bestånd som potentiellt blockerat diken eller liknande barriärer. Huvudförslaget och jämförelsealternativet avser båda att vägledning ska tas fram som därmed, och tillsammans med övrig vägledning på området, ger förutsättningar för att åtgärder kommer genomförs på ett säkert sätt utan att orsaka skada.

Nollalternativet riskerar att öka andelen felaktigt eller kortsiktigt planerade åtgärder, vilka kan medföra oavsiktliga negativa miljöeffekter av att exempelvis kemiska bekämpningsmedel används felaktigt. Anledningen är att det nu gällande kravet på utrotningsåtgärder inte står i proportion till förutsättningar att lyckas bekämpa de aktuella arterna.

Länsstyrelsen får, i både noll- och jämförelsealternativen, mer begränsade möjligheter att fatta beslut om och genomföra hanteringsåtgärder, exempelvis på särskilt viktiga platser där arterna riskerar att påverka lokal hydrologi.

9.3. Landskap

Jätteleka, jättebalsamin samt parkslide m.fl. är alla storvuxna arter som kan påverka siktlinjer och landskapsbilden. Återetablering av ursprungliga arter efter genomförda hanteringsåtgärder kan bidra till en ökad mångfald i landskapen. Programförslaget prioriterar åtgärder som ska leda till minskad spridning av arterna inom och till landskapet.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder vilket i förlängningen kan medföra svårigheter i tillsynen. Båda alternativen riskerar därför att bidra till en ökad miljöbelastning och begränsa förutsättningarna att uppnå miljömålet.

Avsaknad av åtgärder riskerar även att kumulativt addera till påverkan på landskapsbilden, i takt med att mindre bestånd växer ihop och bildar stora bestånd som exempelvis helt kan blockera siktlinjer där det tidigare fanns luckor.

9.4. Biologisk mångfald samt skyddade djur- och växtarter

Ett huvudsyfte för de åtgärder som följer av hanteringsprogrammen är att minimera de effekter som de invasiva främmande arterna har på biologisk mångfald. Bieffekter på andra arter till följd av åtgärderna kan uppstå till exempel genom användandet av kemiska bekämpningsmedel. Programförslaget innehåller flera prioriteringar för att på kort och lång sikt motverka skada på biologisk mångfald till följd av arternas utbredning. Exempel på detta är långsiktig planering av åtgärder i och runt skyddade områden.

Hanteringsprogrammen och de åtgärder som kommer genomföras utifrån detta

har sammantaget övervägande positiva effekter på biologisk mångfald och bidrar till att nå miljömålet.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder vilket i förlängningen kan medföra svårigheter i tillsynen. En avsaknad av åtgärder skulle innebära en ökad belastning på biologisk mångfald till följd av att arterna sprider sig och konkurrerar ut andra arter på en större totalareal i landet. De skulle därmed bidra till en ökad miljöbelastning och begränsa förutsättningarna att uppnå miljömålet.

9.5. Befolkning och människors hälsa

Ett av huvudsyftena med hanteringsprogrammen är att minimera effekter från invasiva främmande arterna på människors hälsa, i de fall risken förekommer. Det är främst aktuellt avseende jätteloka som kan orsaka allvarliga brännskador vid hudkontakt. Samtliga av de föreslagna arterna är dock storvuxna och bildar täta bestånd som potentiellt kan innebära hinder och försvåra tillgängligheten av naturområden för friluftslivet. Förslaget innehåller krav på att hanteringsåtgärder ska prioriteras i skyddade områden och i områden med höga naturvärden eller som är av betydelse för hotade arter vilket ofta även utgör områden för där friluftsliv bedrivs. Därutöver föreslås att åtgärder ska prioriteras på platser där jätteloka utgör risk för människors hälsa.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder vilket i förlängningen kan medföra svårigheter i tillsynen. En avsaknad av åtgärder skulle innebära en risk att arterna sprider sig på en större totalareal i landet och begränsar därmed möjligheten till friluftsliv. Dessutom ökar risken att människor skadas om bestånden av jätteloka ökar.

9.6. Bebyggelse

Invasiva främmande arter, och i synnerhet parkslide, jätteslide och hybridslide, kan påverka möjligheterna till exploatering av ett område om de inte först bekämpas. De kan även ha potentiellt negativ påverkan på redan befintlig bebyggelse och infrastruktur genom att orsaka skador. Särskilt vägar och anläggningar i anslutning till vägar kan skadas och underhållet kan även försvåras. Åtgärder som genomförs till följd av hanteringsprogrammen kan potentiellt underlätta byggandet av exempelvis infrastruktur och byggnader.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder. På kort sikt kommer nya skador på befintlig infrastruktur m.m. uppstå. På lång sikt kommer avsaknaden av åtgärder innebära en fortsatt spridning av arterna i landskapet och medföra att framtida exploateringar blir dyrare och svårare att genomföra.

9.7. Kulturmiljö

De aktuella invasiva främmande artena kan påverka landskapsbilden negativt med sina högvuxna, utbredda bestånd. Även ängs- och betesmarker tillsammans med gårdar med bebyggelse kan påverkas negativt av arterna på ett sätt som minskar kulturarvets värden. Vissa arter, exempelvis jättebalsamin eller parkslide, kan genom sitt växtsätt orsaka skada på fornlämningar eller andra kulturhistoriskt värdefulla objekt genom att rötter tränger in i fundament eller till följd av ökad erosion. Hanteringsåtgärderna som föreslås bidrar till att bevara det biologiska kulturarvet, genom att minimera deras skada på biologisk mångfald, samt minska påverkan på kulturmiljöer i övrigt.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder. En avsaknad av åtgärder skulle innebära en risk för att arterna fortsätter sprida sig och påverkar värdefulla kulturmiljöer och det biologiska kulturarvet negativt.

9.8. Hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt och annan hushållning med material, råvaror och energi

Hanteringsprogrammen planeras bidra till stärkta ekosystem och dess ekosystemtjänster till följd av att hoten från de invasiva arterna minskar när åtgärder genomförs. Invasiva arter, park-, hybrid-, och jätteslide i synnerhet, kan begränsa pågående markanvändning i flera olika fält, till följd av arternas aggressiva spridning och potentiella effekter på byggnationer.

Föreslaget kan ha viss effekt till följd av att kostnader för bekämpning av jätteloka, jättebalsamin parkslide m.fl. kan uppstå för olika aktörer i samhället. Uteblivna åtgärder innebär även kostnader för olika aktörer i samhället till följd av skador orsakade av de invasiva främmande arterna. Även tillgången till massor (jord, grus eller liknande) försvåras av en ökad etablering av till exempel parkslide, där en kostsam sanering av massorna krävs om spår av arten upptäcks i massorna. Nyetableringar och spridning av parkslide m.fl. är särskilt kostsamma om utrotning behöver ske på kort sikt.

Nollalternativet kan medföra att färre åtgärder vidtas på grund av att åtgärdsnivån är högt ställt och inte står i proportion till förutsättningar för de aktuella arterna. Även jämförelsealternativet kan innebära att färre åtgärder vidtas men då på grund av avsaknad av bindande regler för hanteringsåtgärder. För hushållningen med mark, vatten och övrig fysisk miljö skulle uteblivna åtgärder innebära att de invasiva arterna ökar i förekomst inom och utanför bebyggda miljöer där de kan försvåra markanvändning och exploatering.

10. Kumulativa effekter

Kumulativa effekter kan uppstå generellt för invasiva främmande arter kopplat till dessa arters höga spridningsförmåga, det vill säga att avsaknaden av åtgärder bidrar till eskalerad spridning och i förlängningen en eskalering av skador, både på lokal, regional och nationell nivå. Spridningen förväntas även öka i ett varmare framtida klimat.

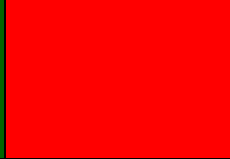
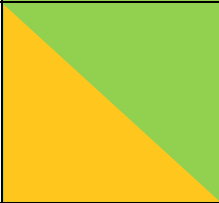
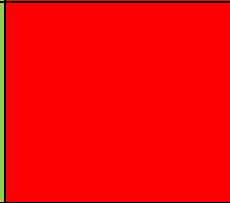
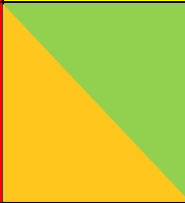
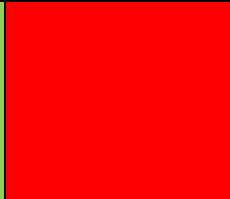
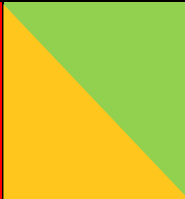
11. Samlad bedömning av alternativen

11.1. Samlad miljöbedömning av alternativen

Tabell 1 Bedömningsskala som används i tabell 2 nedan

	Stor positiv effekt
	Viss positiv effekt
	Obetydlig eller neutral effekt
	Viss negativ effekt
	Stor negativ effekt
	Både negativ och positiv effekt

Tabell 2 Samlad bedömning av programförslagets, nollalternativets och jämförelsealternativets miljöeffekter för respektive miljöaspekt.

Bedömning av effekt	Hanteringsprogrammen	Nollalternativ	Jämförelsealternativ
Jord och mark			
Vatten			
Landskap			
Biologisk mångfald samt skyddade djur- och växtarter			
Befolkning och människors hälsa			
Bebyggelse			
Kulturmiljö			
Hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt			
Annan hushållning med material, råvaror och energi			

Den samlade bedömningen är att hanteringsprogrammen sannolikt medför betydande positiva miljöeffekter jämfört med både nollalternativet och jämförelsealternativet.

Övervägande positiva effekter uppstår för:

- biologisk mångfald,
- skyddade arter,
- ekosystemfunktioner,
- människors hälsa,
- kulturmiljö,
- samhällsekonomiska värden.

De huvudsakliga negativa effekterna är begränsade och knutna till själva bekämpningen, såsom markstörning, användning av kemiska bekämpningsmedel och tillfällig påverkan på vattenmiljöer. Dessa bedöms vara möjliga att hantera genom planering, vägledning och försiktighetsåtgärder.

Den övergripande slutsatsen är därför att alternativet med bindande föreskrifter och länsvisa åtgärdsplaner är det miljömässigt mest fördelaktiga alternativet och ger bäst förutsättningar att uppnå miljömålet ”Ett rikt växt- och djurliv”.

11.2. Miljömålsuppfyllelse

Huvudmålet med hanteringsprogrammen är att minska de effekter som de aktuella invasiva främmande arterna har på den biologiska mångfalden. Programmen bidrar därmed till att nå miljömålet om ”Ett rikt växt- och djurliv”, inklusive preciseringen ”främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden”, genom att hanteringsåtgärder ska vidtas mot arterna.

Miljömålet ”En giftfri miljö” kan komma att påverkas av programmen. Hanteringsåtgärder kan innebära att kemiska bekämpningsmedel behöver användas för bekämpning av de aktuella arterna, det är dock inte något som rekommenderas i första hand. I vissa fall kan användningen av kemiska bekämpningsmedel ändå vara nödvändig och då blir vägledning försiktighetsåtgärder viktiga för att dessa åtgärder ska få så liten negativ påverkan som möjligt.

12. Förslag till ytterligare åtgärder och anpassning

Under arbetets gång har anpassningar av hanteringsprogrammets innehåll genomförts löpande. Möjligen skulle ytterligare justeringar och tillägg avseende försiktighetsåtgärder kunna göras i programmen för att begränsa den negativa miljöpåverkan vid genomförandet av bekämpningsåtgärder. Naturvårdsverket bedömer dock att försiktighetsåtgärder bäst hanteras i vägledning för respektive bekämpningsmetod.

13. Uppföljning

Hanteringsprogrammen ska enligt 4 kap. 8 § i den nationella förordningen hållas aktuellt och kommer därför löpande att utvärderas och uppdateras vid behov. Programmets miljöeffekter kommer även övervakas löpande.